

ΣΠΙΝΟΖΑ, Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Μαθησιακοί Στόχοι	Αυτό το σχέδιο μαθήματος έχει ως στόχο να εισαγάγει τους μαθητές στη ζωή και τη συμβολή του Μπαρούχ Σπινόζα, ενός εξέχοντος φιλοσόφου της εποχής του Διαφωτισμού. Οι μαθητές θα εξοικειωθούν με τις βασικές ιδέες και έννοιες του Σπινόζα και θα ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη, μελετώντας τη φιλοσοφία του Σπινόζα.
Μαθήματα	Τέχνη, Ψυχολογία, Κοινωνικές Επιστήμες
Προτεινόμενη Ηλικία (10-12 ή 12-14)	12-14
Αριθμός εμπλεκόμενων μαθητών	20 μαθητές
Διάρκεια	90 λεπτά
Δεξιότητες που αναπτύσσονται	Κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, συνεργασία και δεξιότητες ομαδικής εργασίας
Απαιτούμενα Υλικά	<ul style="list-style-type: none"> • Λευκός πίνακας ή μαυροπίνακας • Μαρκαδόροι ή κιμωλία • Χαρτί και μολύβια για σας μαθητές • Φορητός υπολογιστής/διαδίκτυο
Βέλτιστες πρακτικές συμπεριληπτικής εκπαίδευσης	<p>Αυτό το σχέδιο μαθήματος πραγματεύεται την έννοια του Θεού, ένα θέμα το οποίο μπορεί να είναι ευαίσθητο για ορισμένους μαθητές. Θα πρέπει να βεβαιωθείτε ότι όλοι οι μαθητές αισθάνονται σίγουροι και άνετοι να συμμετάσχουν καθ' όλη τη διάρκεια του σχεδίου μαθήματος.</p> <p>Ανάλογα με τη δυναμική σας τάξης και τον διαθέσιμο χρόνο, μπορεί να χρειαστεί να προσαρμόσετε το σχέδιο μαθήματος ανάλογα με σας ανάγκες και το επίπεδο συμμετοχής των μαθητών. Για σας μεγαλύτερους μαθητές, πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσατε να συμπεριλάβετε δραστηριότητες σας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναθέστε σας μαθητές μια γραπτή εργασία για ανάλυση και σχολιασμό των απόψεων του Σπινόζα σχετικά με την ελευθερία και την αιτιοκρατία. • Σχεδιάστε μια δραστηριότητα εντός σας τάξης όπου οι μαθητές θα αναστοχαστούν σχετικά με

την προσωπική σας αναζήτηση σας ευτυχίας και θα συζητήσουν πώς μπορούν να ευθυγραμμίσουν σας ενέργειές σας σύμφωνα με σας αρχές του Σπινόζα.

Εισαγωγή (15 λεπτά)

Καλωσορίστε σας μαθητές σας και μοιραστείτε μαζί σας σας πληροφορίες σχετικά με τον στόχο αυτού του μαθήματος, ο οποίος είναι η γνωριμία με τον φιλόσοφο Μπαρούχ Σπινόζα και σας κύριες φιλοσοφικές ιδέες του.

Ως ένα αρχικό στάδιο, μπορείτε να συζητήσετε με σας μαθητές σας για τη σημασία σας φιλοσοφίας και τον τρόπο με τον οποίο ενθαρρύνει την κριτική σκέψη.

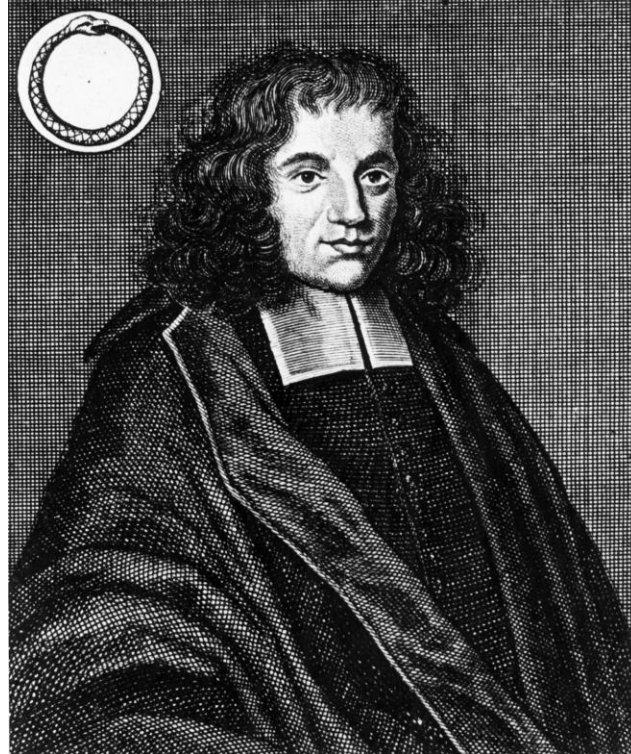
Σας ερωτήσεις που μπορείτε να θέσετε σας μαθητές σας είναι οι εξής:

- Αναρωτηθήκατε ποτέ γιατί τα πράγματα είναι έτσι σας είναι; Γιατί έχουμε κανόνες ή γιατί οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για διάφορα ζητήματα;
- Θυμηθείτε μια φορά που έπρεπε να κάνετε μια επιλογή. Πώς αποφασίσατε τι να κάνετε; Τι νομίζετε ότι καθιστά κάποιες επιλογές σωστές και σας όχι τόσο σωστές;
- Φανταστείτε ότι εξερευνάτε έναν νέο πλανήτη όπου κανείς δεν γνωρίζει τίποτα. Πώς θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τη σκέψη σας για να βοηθήσετε στη δημιουργία μιας δίκαιης και ευτυχισμένης κοινωνίας εκεί;

Βήμα 1: Ποιος ήταν ο Μπαρούχ Σπινόζα; (15 λεπτά)

Αφού εισαγάγετε το θέμα σας φιλοσοφίας, θα μπορούσατε να προβείτε σε μια σύντομη παρουσίαση σας ζωής του Σπινόζα, συμπεριλαμβανομένης σας γέννησής του στο Άμστερνταμ, σας εβραϊκής καταγωγής του και του ενδιαφέροντος του για τη φιλοσοφία. Θα πρέπει σας να τονίσετε τον ρόλο του Σπινόζα ως ορθολογιστή φιλόσοφου κατά την περίοδο του Διαφωτισμού.

Θα ήταν χρήσιμο να δείξετε σας μαθητές σας μια φωτογραφία του Σπινόζα, αν είναι διαθέσιμη. Ένα παράδειγμα θα μπορούσε να είναι το εξής:

Πηγή: 'Benedict de Spinoza', Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Benedict-de-Spinoza>.

Για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να εξοικειωθούν με τη φιλοσοφία του Σπινόζα, μπορείτε να τους προβάλετε ένα σύντομο βίντεο: Αυτό είναι ένα βίντεο στα αγγλικά. <https://www.youtube.com/watch?v=UXxra7Coh3g> Δεν υπάρχουν διαθέσιμοι υπότιτλοι.

Βήμα 2: Η αντίληψη του Σπινόζα για τον Θεό και την Φύση (30 λεπτά)

Σε αυτό το στάδιο θα πρέπει να παρουσιάσετε την έννοια του Σπινόζα για τον Θεό και τη Φύση ως αλληλένδετες οντότητες. Για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να κατανοήσουν αυτές τις έννοιες, θα μπορούσατε να τους προσφέρετε έναν σύντομο ορισμό της βασικής ορολογίας σε αυτά τα πεδία ([Cline, 2019](#)):

Αθεϊσμός: η απουσία πίστης στην ύπαρξη ενός θεού.

Αγνωστικιστικός Θεϊσμός: ο όρος σημαίνει κυριολεκτικά «χωρίς γνώση» (για την ύπαρξη θεού).

Μονισμός: η ύπαρξη ενός και μόνο θεού.

Πανθεισμός: είναι η πεποίθηση ότι ο Θεός είναι το σύμπαν.

Δυϊσμός: μια μορφή μονοθεισμού, που υποστηρίζει ότι ένας μοναδικός υπαρκτός θεός είναι προσωπικός στη φύση και ανώτερος από την δημιουργημένη φύση.

Θεϊσμός: Η πίστη στην ύπαρξη ενός θεού.

Θα πρέπει να εξηγήσετε στους μαθητές σας ότι ο Σπινόζα πίστευε ότι ο Θεός και η Φύση είναι δύο όροι για την ίδια πραγματικότητα και ότι όλα όσα υπάρχουν είναι ένδειξη αυτής της θεϊκής φύσης.

Είναι σημαντικό να διευκρινίσετε στους μαθητές σας ότι η έννοια του Θεού, όπως την αντιλαμβάνεται ο Σπινόζα, δεν σχετίζεται με μια συγκεκριμένη θρησκεία. Καλό είναι να αποφύγετε την αναφορά σε συγκεκριμένες θρησκείες κατά την εφαρμογή αυτού του σχεδίου μαθήματος, καθώς αυτό μπορεί να αποτελεί ευαίσθητο θέμα για τους μαθητές.

Αντ' αυτού, ζητήστε από τους μαθητές σας να φανταστούν ότι πρέπει να λύσουν ένα μεγάλο παζλ, και αυτό το παζλ είναι ολόκληρο το σύμπαν! Ο Σπινόζα ήταν ένας φιλόσοφος που του άρεσε να φαντάζεται το σύμπαν ως ένα μεγάλο παζλ. Ο Σπινόζα περιέγραψε όλα όσα αποτελούν μέρος του σύμπαντος ως Φύση.

Η Φύση, σύμφωνα με τον Σπινόζα, περιλαμβάνει εμάς (τους ανθρώπους), τα ζώα, τα δέντρα, τα αστέρια στον ουρανό, τον αέρα, τα πάντα. Αυτό που χρειαζόταν λοιπόν ο Σπινόζα, ήταν ένα όνομα για το μεγάλο παζλ που συγκρατεί τη Φύση. Αυτό είναι που ο Σπινόζα ονόμασε Θεό.

Θυμηθείτε, ωστόσο, ότι η φιλοσοφία του Σπινόζα είναι να σκεφτούμε το σύμπαν και τα πάντα σε αυτό χωρίς να επικεντρωθούμε σε μια συγκεκριμένη θρησκεία.

Σε αυτό το στάδιο για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να εξοικειωθούν με αυτά τα φιλοσοφικά θέματα, ζητήστε τους να δημιουργήσουν ένα γρίφο για την τάξη τους και να συμπεριλάβουν τους φίλους τους, τον δάσκαλό τους, τα πράγματα που υπάρχουν στην τάξη τους κ.λπ. Οι μαθητές θα πρέπει να εργαστούν σε ομάδες των τεσσάρων έως πέντε μαθητών ανά ομάδα.

Βήμα 3: Ηθική και αναζήτηση της Ευτυχίας (30 λεπτά)

Αφού εξηγήσετε τις αντιλήψεις του Σπινόζα περί Θεού και Φύσης, μπορείτε να παρουσιάσετε το έργο του Σπινόζα «Ηθική» και τις ιδέες του για την ανθρώπινη ευτυχία.

Ένα από τα κύρια ερωτήματα που ο Σπινόζα είχε ως στόχο να απαντήσει είναι: Πώς μπορούν οι άνθρωποι να είναι ευτυχισμένοι; Ήθελε να καταλάβει τι κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται καλά και ευτυχισμένοι.

Για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να κατανοήσουν αυτή την έννοια ζητήστε τους να φανταστούν ότι η ευτυχία είναι ένα κυνήγι θησαυρού. Τώρα, αντί για χρυσό, ο στόχος τους θα πρέπει να είναι να αναζητήσουν πράγματα που τους κάνουν ευτυχισμένους και τους δίνουν χαρά στην καθημερινή τους ζωή.

Χωρίστε τους μαθητές σας σε ομάδες των τεσσάρων έως πέντε μαθητών και ζητήστε τους να σκεφτούν και να καταγράψουν ορισμένα πράγματα που τους προκαλούν ευτυχία. Στη συνέχεια, συγκεντρώστε όλες τις σημειώσεις τους σε ένα μεγάλο κουτί. Για να το κάνετε πιο διαδραστικό, μπορείτε να ονομάσετε αυτό το κουτί, το κυνήγι θησαυρού της ευτυχίας, και να αφήσετε το κουτί στην τάξη για να το εξερευνήσουν οι μαθητές και να διαβάσουν τι έγραψαν οι άλλοι μαθητές κατά τη διάρκεια του διαλείμματος.

Βήμα 4: Αναστοχασμός στις ιδέες του Σπινόζα (10 λεπτά)

Με το τέλος του σχεδίου μαθήματος, θα πρέπει να ζητήσετε από τους μαθητές σας να αφιερώσουν λίγα λεπτά για να καταγράψουν τις σκέψεις τους σχετικά με τις ιδέες του Σπινόζα, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην αντίληψή του για τον Θεό και τη Φύση και την αναζήτηση της ευτυχίας.

Ζητήστε από κάποιους εθελοντές να μοιραστούν τις σκέψεις ή τις ιδέες τους με την υπόλοιπη τάξη και να απαντήσουν σε τυχόν ερωτήσεις που μπορεί να έχουν οι μαθητές σας.

Αναφορές:

‘Benedict de Spinoza’, Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Benedict-de-Spinoza>.

Little Philosophers, EU project, <https://littlephilosophers.eu/?lang=el>.

Austin Cline, “One or Many Gods: The Varieties of Theism”, <https://www.learnreligions.com/theisms-monotheism-polytheism-deism-and-more-250956>.